

BORGARTING LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Avsagt: 23.06.2020

Saksnr.: 20-089585SAK-BORG/04

Dommere:

Lagdommer
Lagmann
Lagdommer

Øystein Hermansen
Torkjel Nesheim
Vincent Galtung

Påtalemyndighet	Spesialenheten for politisaker	Assisterende sjef Guro Glærum Kleppe
Siktet	Eirik Jensen	Advokat John Christian Elden

Borgarting lagmannsrett avsa 19. juni 2020 dom med slik domsslutning for Eirik Jensen:

I straffesak for Eirik Jensen:

1. Eirik Jensen, fødd 30. juli 1957, blir dømd for brot på straffelova (1902) § 162 første ledd jf. tredje ledd andre straffalternativ jf. femte ledd (§ 49 for handling skildra i post I strekpunkt 16), straffelova (1902) § 276 b jf. § 276 a første ledd bokstav a, jf. straffelova § 62 første ledd og § 63 andre ledd, samanhalde med den delen av Oslo tingrett sin dom 18. september 2017 der skuldspørsmålet blei endeleg avgjort, til ei straff av fengsel i 21 – tjueein – år. Til frådrag i straffa går 111 – eitthundreogelleve – dagar for uthalde varetekt.
2. Eirik Jensen, fødd 30. juli 1957, blir dømd til å tola inndraging i medhald av straffelova (1902) § 34 av 1 418 000 – einmillionfirehundreogattentusen – kroner.

Jensen ble pågrepet i rettslokalet samme dag. Påtalemyndigheten begjærte Jensen varetektsfengslet i fire uker i medhold av straffeprosessloven § 172 første ledd bokstav a.

Oslo tingrett løslot Jensen ved kjennelse av 20. juni 2020.

Påtalemyndigheten anket kjennelsen i rettsmøtet, og ba om at anken ble gitt oppsettende virkning. Tingretten tok begjæringen til følge.

Påtalemyndigheten har inngitt støtteskriv av 22. juni 2020. Forsvareren er kjent med støtteskrivet, og har inngitt tilsvaret av samme dato med kopi til påtalemyndigheten.

Lagmannsretten bemerker:

Etter straffeprosessloven § 172 første punktum bokstav a, jf. §§ 183 flg., kan den som er mistenkt for lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller forsøk på et slikt lovbrudd, pågripes og fengsles «såfremt det foreligger tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken», selv om vilkårene i straffeprosessloven § 171 ikke er oppfylt. Bestemmelsen åpner altså adgang til pågrepelse og fengsling ved spesielt sterk mistanke om slike lovbrudd, selv om de spesielle fengslingsvilkårene i § 171 (unndragelsesfare, bevisforspillelsesfare og gjentakelsesfare) ikke er oppfylt. Ved vurderingen av om fengsling etter § 172 – såkalt rettshåndhevelsesarrest – skal skje, skal det særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot, jf. § 172 siste punktum.

Eirik Jensen er ved lagmannsrettens dom 19. juni 2020 funnet skyldig i medvirkning til innførsel eller forsøk på innførsel av ca. 13,8 tonn hasj over en periode på ca. ti år. Han ble også dømt for grov korrupsjon knyttet til et beløp på 1 418 000 kroner. Straffen ble fastsatt til fengsel i 21 år.

Lagmannsretten viser til at overtredelse av den aktuelle narkotikabestemmelsen og overtredelse av bestemmelsen om grov korrupsjon hver for seg har strafferamme som kreves for fengsling etter straffeprosessloven § 172.

Lagmannsretten finner det videre klart at bestemmelsens krav til kvalifisert mistanke er oppfylt, og nøyer seg med å vises til begrunnelsen i dommen 19. juni 2020, som er grundig og enstemmig når det gjelder skyldspørsmålene. Resultatet i dommen er for øvrig i samsvar med tingrettens dom. Forsvareren anfører i tilsvaret til påtalemyndighetens anke at det er flere feil ved lagmannsrettens dom, og har vist til at dommen allerede er anket til Høyesterett av Jensen. Blant annet anføres at det er tvilsomt om dommen oppfyller kravet til lovbruken under skyldspørsmålet for medvirkning til konkrete narkotikainnførsler. Etter lagmannsrettens syn tilsier ikke anførselene fra forsvareren at kravet til kvalifisert mistanke ikke er oppfylt.

Spørsmålet blir etter dette om de øvrige vilkår for fengsling etter straffeprosessloven § 172 er oppfylt, og om det er tilstrekkelig grunn til å ta påtalemyndighetens fengslingsbegjæring til følge.

Lagmannsretten bemerker at fengsling etter straffeprosessloven § 172 må anvendes med stor varsomhet, og slik at det ikke kommer i strid med EMK artikkel 5 om retten til frihet og sikkerhet, jf. også artikkel 6 om retten til rettferdig rettergang. EMD har akseptert nasjonale regler om fengsling på grunn av mistanke om grove lovbrudd uten at det er noe krav om at også andre fengslingsvilkår skal være til stede, jf. saken Letellier mot Frankrike, A 207 (1991). Bakgrunnen er allmennhetens ønske om reaksjon ved slike handlinger. Fortsatt frihetsberøvelse kan imidlertid ikke benyttes for å foregripe soning.

Lagmannsretten viser for øvrig til HR-2018-1218-U, der Høyesteretts ankeutvalg bemerker blant annet:

(10) Etter § 172 andre punktum skal det ved vurderingen av pågrepelse «særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot». Spørsmålet er om lagmannsretten har gitt en tilfredsstillende begrunnelse knyttet til dette vurderingstemaet.

(11) I Rt-2002-842 har kjæremålsutvalget uttalt følgende om kravet til begrunnelse på dette punktet:

«Kjæremålsutvalget har i en rekke saker understreket at det ved fengsling med hjemmel i straffeprosessloven § 172 ikke er tilstrekkelig å konstatere at grunnvilkåret for fengsling er oppfylt. Det må foretas en bred helhetsvurdering hvor blant annet de samfunnsmessige behov og rettshåndhevelsessyn som har begrunnet bestemmelsen, vurderes. Og det er ikke tilstrekkelig å foreta en abstrakt vurdering av om hensynet til rettshåndhevelsen eller samfunnets behov tilsier fengsling – det må angis hvilke konkrete omstendigheter som har betydning. På den annen side kreves det ikke påvisning av en konkret og nærliggende fare i den aktuelle saken for at en eventuell løslatelse vil medføre

en allmenn reaksjon. Av tidligere avgjørelser kan det særlig vises til Rt-1997-1739, Rt-1998-674, Rt-1999-2102, Rt-2000-1136, Rt-2000-1905, Rt-2001-290, Rt-2001-940, Rt-2002-85 og kjennelse av 26. mars 2002 i sak nr. 2002/424 (HR-2002-424). Bestemmelsen må tolkes i lys av bestemmelsene i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK). Etter EMK artikkel 5 nr. 3 må § 172 anvendes med stor varsomhet, jf. henvisningene i Rt-1996-1032 og Rt-2001-940 til menneskerettsdomstolens praksis. I tillegg til at behovet for å anvende § 172 vil variere ved de ulike lovbruddskategoriene, jf. utvalgets kjennelse av 26. mars 2002 i sak nr. 2002/424, finner kjæremålsutvalget det riktig å understreke at behovet vil kunne avta når det har gått en viss tid fra lovbruddet, jf. særlig Rt-1998-674, Rt-1999-2102, Rt-2000-1905 og Rt-2001-290.»

Det må altså foretas en sammensatt og konkret helhetsvurdering av om fengsling er påkrevet, i tråd med det som er uttalt i HR-2018-1298-U.

Lagmannsretten bemerker at kjerneområdet for rettshåndhevelsesarrest er grove volds- og drapssaker, samt saker om alvorlige seksuallovbrudd. Det vises til avsnitt 26 i Rt-2006-1621. Det framgår likevel av premissene i denne avgjørelsen at fengsling etter § 172 ikke er utelukket ved saker om grov korrupsjon, men at bestemmelsen skal anvendes med stor varsomhet. Heller ikke er det utelukket med bruk av rettshåndhevelsesarrest ved grove narkotikalovbrudd, men også her må bestemmelsen nyttes med stor varsomhet. Det vises blant annet til Rt-2005-1167, der det i avsnitt 17 er bemerket:

Kjæremålsutvalget er enig med forsvarer i at grov narkotikakriminalitet generelt ikke omfattes av kjerneområdet til straffeprosessloven § 172, og at bruk av bestemmelsen ved slik kriminalitet forutsetter konkret og individuell vurdering, jf. Rt-2004-354 avsnitt 14. Uttalelsen i kjennelsen av 16. august 2005 om kjerneområdet for bruken av straffeprosessloven § 172 kommer imidlertid i dette tilfelle etter at lagmannsretten har redegjort nærmere for de straffbare forhold som siktede var funnet skyldig i, og utvalget er ikke uenig med lagmannsretten i at det ved en slik alvorlig narkotikaforbrytelse kan være riktig å benytte straffeprosessloven § 172, forutsatt at de samfunnsmessige behov og rettshåndhevelsessyn tilsier det.

Rettsåndhevelsesarrest i narkotikasaker og korrupsjonssaker må altså benyttes med stor varsomhet. Lagmannsretten er likevel etter en konkret vurdering kommet til påtalemyndighetens fengslingsbegjæring bør tas til følge.

Det gjelder en helt spesiell sak. Jensen hadde i perioden som dommen gjelder lederstillinger i Oslo politidistrikt. Han er funnet skyldig i medvirkning til innførsel eller forsøk på innførsel av meget betydelig mengde kvantum hasj over en periode på ca. ti år, og under særdeles skjerpene omstendigheter. Strafferammen for dette forholdet er 21 års fengsel. Lagmannsretten kom i dommen til at Jensen hadde en sentral rolle i innførelsen, samt at Jensens handlinger hadde tilknytning til hans stillinger i politiet. Lagmannsretten kom videre til at Jensen mottok godtgjøring fra Cappelen til en samlet verdi av 1,4 millioner kroner, og at Jensen mottok dette i egenskap av å være polititjenestemann. Som

påtalemyndigheten framholder, har Jensens handlinger undergravd politiets samfunnsoppdrag, og handlingene han er dømt for innebærer et grovt tillitsbrudd. Det er etter det opplyste ikke ført tilsvarende eller lignende sak tidligere for norske domstoler.

Disse særtrekkene ved saken – som hele tiden har hatt meget omfattende mediaomtale – underbygger behovet for rettshåndhevelsesarrest i denne saken. Det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse om Jensen nå ikke fengsles mens han venter på Høyesteretts avgjørelse av anken over dommen.

Lagmannsretten er enig med påtalemyndigheten i at lagmannsrettens dom i saken endrer situasjonen, selv om dommen ikke er rettskraftig. Bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet er endelig avgjort ved lagmannsrettens dom, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd om at anke til Høyesterett ikke kan grunnes på feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Derimot kan dommen ankes på grunn av feil ved saksbehandlingen, rettsanvendelsen og straffutmålingen.

Påtalemyndigheten har i anken nærmere kommentert hvordan lagmannsrettens dom endrer situasjonen. Det vises til følgende bemerkninger, som lagmannsretten er enig i:

Etter Spesialenhetens syn endrer Borgarting lagmannsretts dom av 19. juni 2020 situasjonen vesentlig. Bevisene mot Jensen er nå vurdert ved tre rettsbehandlinger og han er dømt til 21 års fengsel. Selv om dommen ikke er rettskraftig medfører den nye situasjonen etter Spesialenhetens vurdering at det nå er grunnlag for rettshåndhevelsesarrest. Tingretten skriver på side 5: *"Retten legger til grunn at lagmannsrettens dom er anket og er således enig med forsvarer i at skyldspørsmålet ikke er endelig avgjort før Høyesterett har tatt stilling til anken."* Dommen er ikke rettskraftig, men anke til Høyesterett kan ikke grunnes på feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.

Etter Spesialenhetens syn er det egnet til støte allmennhetens rettsfølelse at Jensen i denne situasjonen er på frifot. Dette endres ikke av at Jensen anket på stedet og forsvarer har uttalt seg til mediene om hva anken gjelder. Allmennheten er gjennom mediedekningen av saken godt kjent med at bevissituasjonen mer eller mindre har vært uendret gjennom alle tre rettsbehandlingene. Ved Borgarting lagmannsretts dom av 19. juni 2020 fikk allmennheten vite at en samlet rett (i likhet med tingretten) finner at Jensen forklaringer ikke er troverdige, og at en grundig gjennomgang av det samlede bevismaterialet ikke etterlater tvil om at Jensen over flere år medvirket til innførsel av mange tonn hasj, samtidig med at han var i sentrale posisjoner i politiet. Spesialenheten mener det vil være egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse at Jensen i denne situasjonen skal være på frifot mens han venter på at Høyesterett skal ta stilling til en anke over lovanvendelsen og/eller saksbehandlingen.

Lagmannsretten er enig med påtalemyndigheten i at det ikke er avgjørende at det nå er gått lang tid siden de straffbare forholdene ble begått. Det var behov for omfattende etterforskning, og det har ikke vært perioder uten aktivitet i saken. Det vises for øvrig nærmere til bemerkningene i lagmannsrettens dom side 73 om framdriften i saken. Den

nye situasjonen i og med domfellelsen 19. juni 2020 medfører at det er egnet til å støtte allmennhetens rettsfølelse om Jensen fortsatt skal være på frifot. Det vises nærmere til begrunnelsen ovenfor. Lagmannsretten kan videre ikke se at forsvarers anførsler knyttet til anken over lovanvendelsen i dommen gir grunnlag for noen annen vurdering av fengslingsspørsmålet.

Påtalemyndigheten har begjært Jensen fengslet i fire uker. Han ble pågrepet fredag 19. juni 2020, og begjæringen gjelder da fengsling fram til fredag 17. juli 2020. Lagmannsretten finner tilstrekkelig grunn til å ta begjæringen til følge, og kan ikke se at dette vil være et uforholdsmessig inngrep, jf. straffeprosessloven § 170a. Fengslingssurrogater, jf. straffeprosessloven § 188, er ikke aktuelle. Lagmannsretten har vurdert forholdsmessigheten av fengslingen ut fra at det anses aktuelt at påtalemyndigheten vil begjære forlenget fengsling i alle fall fram til Høyesteretts ankeutvalg har tatt stilling til om det skal gis samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323, og i dette tidsperspektivet er inngrepet ikke uforholdsmessig. Hvorvidt det vil stille seg annerledes ved mulig fortsatt fengslingsbegjæring etter at anken over dommen eventuelt henvises til ankebehandling, tar lagmannsretten ikke stilling til nå.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

Eirik Jensen, født 30. juli 1957, kan holdes varetektsfengslet inntil påtalemyndigheten eller retten bestemmer noe annet, men ikke ut over fredag 17. juli 2020 kl. 15.00.

Øystein Hermansen

Jeg bekrefter at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 § 8 andre ledd.

Øystein Hermansen

Dokument i samsvar med undertegnet original
Oda B. Eidem Pettersen (signert elektronisk)